

» esset, non rapinam arbitratus est esse æqualis Deo¹. » Habet viam : « Verbum caro factum est : » habet viam : « Semetipsum exinanivit, formam servi accipiens. » Ipse est patria quo imus, ipse via qua imus. Per ipsum ad ipsum eamus, et non errabimus.

SERMO XCIII².

De verbis Evangelii Matth. xxv : *Simile erit regnum cælorum decem virginibus, etc.*

I. HESTERNO die qui affuistis, promissionem nostram tenetis, quæ hodie non solis vobis, sed pluribus etiam qui convenerunt, Domino adjuvante, reddenda est. Quæ sint decem virgines, quarum sint quinque prudentes et quinque stultæ, non facile indagari potest³. Verumtamen secundum ea quæ continet ipsa lectio, quam Charitati Vestræ etiam hodie volui recitari, quantum mihi Dominus intellectum donare dignatur, non mihi videtur ista parabola vel similitudo ad eas solas pertinere, quæ propria et excellentiori sanctitate virgines in Ecclesia nominantur, quas etiam usitatior vocabulo Sanctimoniales appellare consuevimus : sed, nisi fallor, hæc similitudo ad universam Ecclesiam pertinet. Quamvis etsi illas solas intelligeremus, quæ Sanctimoniales vocantur, numquid decem sunt? Absit, ut tanta virginum multitudo ad tam exiguum numerum revocetur. Forte autem dicat aliquis : Quid si multæ sunt nomine, et tam paucae sunt in veritate, ut vix

¹ Philip. 11, 6. — ² Alias 23 de verbis Domini. — ³ Matth. xxv, 2, 3.

decem inveniantur? Non ita est. Nam si solas decem intelligi vellet bonas, non ibi ostenderet quinque fatuas. Si enim multæ sunt virgines quæ vocantur, quare contra quinque ostia domus magnæ clauduntur?

II. Intelligamus ergo, charissimi, ad omnes nos, id est, ad universam omnino Ecclesiam pertinere istam parabolam, non ad solos præpositos, de quibus hesterno die locuti sumus, nec ad solas plebes; sed prorsus ad omnes. Quare ergo quinque et quinque virgines? Istæ quinque et quinque virgines, omnes omnino sunt animæ Christianorum. Sed ut dicamus vobis, quod Deo inspirante sentimus, non qualescumque animæ, sed tales animæ quæ habent catholicam fidem, et habere videntur bona opera in Ecclesia Dei : et tamen ex ipsis quinque sunt prudentes, et quinque fatuæ. Quare ergo appellatæ sunt quinque, et quare virgines, prius videamus; et deinde cætera consideremus. Omnis anima in corpore ideo quinario numero censetur, quia quinque sensibus utitur. Nihil est enim quod sentimus ex corpore, nisi janua quinque partita, aut videndo, aut audiendo, aut odorando, aut gustando, aut tangendo. Qui ergo se abstinere ab illicito visu, ab illicito auditu, ab illicito odoratu, ab illicito gustatu, ab illicito tactu, propter ipsam integritatem, virginis nomen accepit.

III. Sed si bonum est, abstinere ab illicitis sentiendi motibus, et ideo unaquæque anima christiana virginis nomen accepit; quare quinque admittuntur, et quinque repelluntur? Et virgines sunt, et repelluntur. Parum est, quia virgines sunt: et lampades habent. Virgines, propter abstinentiam ab illicitis sensibus; lampades habent, propter opera bona. De quibus operibus Dominus dicit: « Lu- » ceant opera vestra coram hominibus, ut videant bona » facta vestra, et glorificent Patrem vestrum, qui in cælis

» est¹. » Item Discipulis dicit : « Sint lumbi vestri accincti, et lucernæ ardentes². » In lumbis accinctis, virginitas : in lucernis ardentibus, opera bona.

IV. Non solet dici virginitas utique in conjugatis : tamen etiam ibi est fidei virginitas, quæ exhibet pudicitiam conjugalem. Nam ut noverit Sanctitas Vestra, non importune secundum animam et secundum integritatem fidei, qua etiam fide ab illicitis abstinetur, et bona opera fiunt, unumquemque vel unamquamque animam virginem dici; tota Ecclesia quæ constat ex virginibus et pueris, et maritatis scæminis et uxoris viris, uno nomine virgo est appellata. Unde hoc probamus? Apostolum audi dicentem, non solis Sanctimonialibus, sed universæ prorsus Ecclesiæ : « Desponsavi vos uni viro virginem castam exhibere Christo³. » Et quia hujus virginitatis corruptor, diabolus cavendus est, continuo ipse Apostolus cum dixisset : « Desponsavi vos uni viro virginem castam exhibere Christo : » adjunxit et ait : « Timeo autem, ne sicut serpens Evam seduxit in versutia sua, sic et vestri sensus corrumpantur a castitate quæ est in Christo⁴. » In corpore virginitatem pauca habent : in corde omnes habere debent. Si ergo ab illicitis abstinentia bona est, unde virginitas nomen accepit, et opera bona laudabilia sunt, quæ significantur lampadibus; quare quinque admittuntur, et quinque repelluntur? Si et virgo est, et lampades fert, et tamen non admittitur; ubi se videt qui nec virginitatem ab illicitis servat, nec opera bona volens habere in tenebris ambulat?

V. De istis ergo, fratres mei, de istis potius disputemus. Qui non vult videre quod malum est, qui non vult audire quod malum est, qui ab illicitis sacrificiorum nidoribus avertit odoratum, ab illicitis sacrificiorum cibus avertit gustatum, fugit complexum alienæ, frangit panem esu-

¹ Matth. v, 16. — ² Luc. xii, 35. — ³ 2 Cor. xi, 2. — ⁴ Ibid. 3.

rienti, hospitem inducit in domum, vestit nudum, concordat litigiosum, visitat ægrotum, sepelit mortuum : ecce virgo, ecce habet lampades. Quid quærimus amplius? Adhuc quæro. Quid adhuc quæris, inquit? Adhuc quæro : intentum me fecit Evangelium sanctum. Etiam ipsas virgines, et ferentes lampades, alias dixit prudentes, alias stultas. Unde intuemur? unde discernimus? De oleo. Aliquid magnum significat oleum valde magnum. Putas non charitas est? Quærendo dicimus, non sententiam præcipitamus. Unde mihi videatur oleo charitas significari, dicam vobis. Apostolus dicit : « Adhuc supereminetio » rem vobis viam demonstro¹. » Supereminetio rem quam demonstrat? « Si linguis hominum loquar et Angelorum, charitatem autem non habeam, factus sum ærumentum sonans, aut cymbalum tinniens². » Ipsa est supereminens via, id est, charitas, quæ merito oleo significatur. Omnibus enim humoribus oleum supereminet. Mitte aquam, et superinfunde oleum, oleum supereminet. Mitte oleum, superinfunde aquam, oleum supereminet. Si ordinem servaveris, vincit : si ordinem mutaveris, vincit. Charitas nunquam cadit.

VI. Quid ergo, fratres? Jam disceptemus de quinque virginibus prudentibus et quinque fatuis. Voluerunt ire obviam sponso. Quid est ire obviam sponso? Corde ire, expectare ejus adventum. Sed ille tardabat. Dum tardat ille, « Dormierunt omnes. » Quid est « omnes? » Et fatuæ et sapientes, « Obdormitaverunt omnes, et dormierunt. » Putamus, bonus est somnus iste? Quid est somnus iste? Ne forte tardante sponso, quoniam abundat iniquitas, refrigescit charitas multorum. Siccine intellecturi sumus istum somnum? Non mihi placet : dico quare. Quia sunt ibi prudentes : et utique quando dixit

¹ 1 Cor. xii, 31. — ² Id. xiii, 1.

Dominus : « Quoniam abundavit iniquitas, refrigescit » charitas multorum, » subiecit et ait : « Qui autem per- » severaverit usque in finem, hic salvus erit¹. » Ubi vultis esse istas prudentes? Nonne in his qui perseveraverunt usque in finem? Non ob aliud, fratres, non ob aliud prorsus admitterentur intro, nisi quia perseveraverunt usque in finem. Non ergo eis obrepsit frigus charitatis, non in eis refriguit charitas; sed fervet usque in finem. Quia fervet usque in finem, ideo sponsi januæ patuerunt: ideo eis dictum est ut intrarent, sicut illi optimo servo: « Intra » in gaudium domini tui². » Quid est ergo: « Dormita- » verunt omnes? » Est alius somnus, quem nemo evadit. Non recordamini Apostolum dicentem: « De dormientibus » autem nolo vos ignorare, fratres, id est, de his qui » mortui sunt³? » Quare enim dormientes vocantur, nisi quia suo die resuscitantur? « Ergo dormierunt omnes. » Putas, quia prudens est, ideo non habet mori? Fatua sit virgo, prudens sit virgo, somnum mortis omnes patiuntur.

VII. Aliquando autem dicunt sibi homines: Ecce jam dies iudicii venit, tanta mala fiunt, tantæ tribulationes crebrescunt; ecce omnia quæ Prophetæ dixerunt, pene completa sunt; jam dies iudicii instat. Qui hoc dicunt, et fideliter dicunt, tanquam obviam eunt sponso cogitationibus talibus. Sed ecce bellum super bellum, tribulatio super tribulationem, terræ motus super terræ motum, fames super famem, gens super gentem, et nondum venit sponsus. Cum ergo expectatur, ut veniat, dormiunt omnes illi qui dicunt: Ecce venit, et dies iudicii hic nos invenit. Cum dicit, dormit. Ergo observet ad somnum suum, et perseveret in charitate usque ad somnum suum: expectantem illum inveniatur somnus. Puta enim quia dormivit. « Numquid qui dormit, non adjiciet ut resurgat⁴?

¹ Matth. xxiv, 12. — ² Id. xxv, 5. — ³ 2 Thess. iv, 12. — ⁴ Psal. xl, 9.

» Dormierunt ergo omnes: » et de illis prudentibus, et de illis fatuis omnes dormierunt.

VIII. « Ecce media nocte clamor factus est. » Quid est, « media nocte? » Quando non speratur, quando omnino non creditur. Noctem posuit pro ignorantia. Aliquis quasi computat sibi: Ecce ab Adam tot anni transierunt, et ecce complentur sex millia annorum, et continuo, quomodo quidam tractatores computaverunt, continuo venit dies iudicii: et veniunt, et transeunt computationes, et adhuc remoratur sponsi adventus, et dormiant virgines quæ obviam ierant. Et ecce dum non speratur, dum dicitur: Sex millia annorum expectabantur, et ecce transierunt, unde scimus jam quando veniet? Media nocte veniet. Quid est, Media nocte veniet? Dum nescis, veniet. Quare dum nescis, veniet? Ipsum Dominum audi: « Non est vestrum scire tempora, quæ Pater posuit in sua » potestate¹. Dies Domini, ait Apostolus, tanquam fur in » nocte, ita veniet². » Ergo vigila nocte, ne furem patiaris. Nam somnus mortis, velis nolis, veniet.

IX. Sed cum factus fuerit clamor media nocte. Quis iste clamor, nisi de quo Apostolus dicit: « In ictu oculi, » in novissima tuba³? » Canet enim tuba, et mortui resurgent incorrupti, et nos immutabimur. Denique clamore facto media nocte, quo clamabitur: « Ecce sponsus venit, » quid sequitur? « Surrexerunt omnes. » Quid est: « Surrexerunt omnes? Veniet hora, dixit ipse Dominus, » quando omnes qui sunt in monumentis, audient vocem » ejus, et procedent⁴. » Ergo ad novissimam tubam surrexerunt omnes. « Prudentes autem illæ tulerunt oleum » secum in vasis suis: stultæ vero illæ non tulerunt oleum » secum⁵. » Quid est, « Non tulerunt oleum secum in

¹ Act. i, 17. — ² 1 Thess. v, 2. — ³ 1 Cor. xv, 52. — ⁴ Joan. v, 28. — ⁵ Matth. xxv, 3.

» vasis suis? » Quid est, « in vasis suis? » In cordibus suis. Unde dicit Apostolus : « Gloria nostra hæc est, testimonium conscientiae nostrae¹. » Ibi oleum, magnum oleum : de dono Dei est hoc oleum. Denique homines oleum mittere intro possunt, olivam creare non possunt. Ecce habeo oleum : numquid tu creasti oleum? De Dei dono est. Habes oleum, porta tecum. Quid est porta tecum. Intus habe, ibi place Deo.

X. Etenim ecce istæ virgines stultæ, quæ non portaverunt oleum secum, abstinentia sua qua virgines appellantur, et bonis operibus suis, quando lampades ferre videntur; hominibus volunt placere. Et si hominibus volunt placere, et ideo omnia ista laudabilia faciunt, oleum secum non portant. Tu ergo tecum porta, intus porta, ubi videt Deus : ibi porta testimonium conscientiae tuæ. Qui autem ambulat ad testimonium alienum, oleum non portat secum. Si ideo abstines ab illicitis, et facis bona opera, ut ab hominibus lauderis, non est intus oleum. Denique cum cœperint homines non laudare, deficiunt lampades. Intendat itaque Charitas Vestra : Antequam dormirent illæ virgines, non est dictum, quia extinguebantur lampades illarum. Sapientium lampades ardebant de oleo interno, de conscientiae securitate, de interiore gloria, de intima charitate. Ardebant tamen et illarum fatuarum. Quare tunc ardebant? Quia non deerant laudes hominum. Postea vero quam surrexerunt, id est, in resurrectione a mortuis, cœperunt aptare lampades suas, id est, præparare Deo operum suorum reddere rationem. Et quia tunc nemo est qui laudet, omnis homo causæ suæ vacat, nemo est tunc qui non de se cogitet : non ergo erant qui oleum venderent; cœperunt deficere lampades, et converterunt se fatuæ ad quinque prudentes : « Date nobis de oleo ves-

¹ 2 Cor. 1, 12.

» tro, quia lampades nostræ extinguuntur. » Hoc quærebant quod consueverant, id est, alieno oleo lucere ad alienas laudes ambulare. « Date nobis de oleo vestro, quia » lampades nostræ extinguuntur. »

XI. At illæ, « Ne forte, inquiunt, non sufficiat nobis » et vobis, ite potius ad vendentes, et emite vobis. » Non consulentium, sed irradientium est ista responsio. Quare irradientium? Quia sapientes erant, quia sapientia erat in illis. Non enim sapientes de suo erant : sed illa in illis erat sapientia, de qua scriptum est in quodam libro, quæ dicit contemptoribus suis, cum venerint ad mala, quæ illis minata est : « Et ego vestræ perditioni superri- » debo¹. » Quid mirum est, quia sapientes irradient fatuas? Quid est irridere?

XII. « Ite ad vendentes, et emite vobis : » quæ non solebatis bene vivere, nisi quia vos homines laudabant, qui vobis oleum vendebant. Quid est, oleum vendebant? Laudes vendebant. Qui vendunt laudes, nisi adulatoribus? Quanto magis non acquiesceretis adulatoribus, et intus oleum portaretis, et propter bonam conscientiam omnia bona opera faceretis : tunc diceretis : « Emendabit me » justus in misericordia, et arguet me ; oleum autem peccatoris non impinguabit caput meum². » Melius, inquit, emendet me justus, arguat me justus, colaphizet me justus, corrigit me justus, quam impinguet caput meum oleum peccatoris. Quid est oleum peccatoris, nisi blandimenta adulatoris.

XIII. « Ite ergo ad vendentes, » hoc facere consuestis. Nos autem non vobis damus. Quare? « Ne forte non suffi- » ciat nobis et vobis. » Quid est, non sufficiat? Non desperatione dictum est, sed sobria et pia humilitate. Quamvis enim bonus habeat bonam conscientiam ; unde

¹ Prov. 1, 26. — ² Psal. cxi, 5.

scit, quemadmodum iudicet ille qui a nemine fallitur? Habet bonam conscientiam, non illum titillant crimina in corde concepta, sed propter quotidiana quædam vitæ humanæ peccata, licet bona conscientia sit, tamen dicit Deo: « Dimitte nobis debita nostra. » quia fecit quod sequitur: « Sicut et nos dimittimus debitoribus nostris¹. » Fregit panem esurienti ex corde, vestivit nudum ex corde: de oleo interiore fecit opera bona, et tamen in illo iudicio trepidat ipsa bona conscientia.

XIV. Vide quid est: « Date nobis oleum. » Audierunt: « Ite potius ad vendentes. » Quia laudibus humanis bene vivere consuestis, vobiscum oleum non portatis: non autem nos damus; « Ne forte non sufficiat nobis et vobis. » Vix enim de nobis iudicamus, quanto minus possumus iudicare de vobis? Quid est: « Vix de nobis iudicamus? Quia cum » rex justus sederit in throno, quis gloriabitur castum se » habere cor²? » Forte tu non invenis aliquid in conscientia tua; et invenit ille qui melius videt, cuius acies divina penetrat altiora: videt forte aliquid, invenit forte aliquid. Quanto melius illi dicis: « Ne intres in iudicium » cum servo tuo³? » Etiam quanto melius dicis: « Dimitte » nobis debita nostra? » Quia et dicitur tibi propter illas faces, propter illas lampades: « Esurivi, et dedisti mihi » manducare. » Quid ergo illæ non illud fecerunt? non fecerunt ante illum. Sed quomodo fecerunt? Quomodo prohibet Dominus, qui dixit: « Cavete facere justitiam vestram coram hominibus, ut videamini ab eis: alioquin » non habebitis mercedem apud Patrem vestrum, qui in » cœlis est. Et nolite similes esse hypocritis, quando » oratis. Amant enim stare in plateis, et orare, ut videantur ab hominibus. Amen dico vobis, perceperunt » mercedem suam⁴. » Emerunt oleum, pretium dederunt;

¹ Matth. vi, 12. — ² Prov. xx, 8, 9. — ³ Psal. cxlii, 2. — ⁴ Matth. vi, 1, 2.

emerunt, non sunt fraudati laudibus humanis: quæsierunt laudes humanas; habuerunt. Istæ laudes humanæ in die iudicii non eos adjuvant. Illæ autem quomodo fecerunt? « Luceant opera vestra coram hominibus, ut videant bona facta vestra, et glorificent Patrem vestrum, » qui in cœlis est¹. » Non ait, Vos. Non enim de tuo habes oleum. Jacta te, et dic, habeo: sed ab eo: « Quid » enim habes, quod non accepisti²? » Ergo illæ sic fecerunt, illæ sic.

XV. Non est autem mirandum: « Cum eunt emere, » cum quærunt a quibus laudentur, et non inveniunt; cum quærunt a quibus consolentur, et non inveniunt; aperta est janua, « Venit sponsus » et sponsa, tunc glorificata cum Christo Ecclesia, ut singula membra ad totum se colligant. « Et intraverunt cum eo ad nuptias, et clausum » est ostium. » Et illæ fatuæ postea venerunt: sed numquid oleum emerunt, aut a quibus emerent invenerunt? Ideo januas clausas invenerunt: pulsare cœperunt, sed sero.

XVI. Dictum est, verum est, non fallaciter dictum est: « Pulsate, et aperietur vobis³: » sed modo quando tempus est misericordiæ, non quando tempus est iudicii. Non enim possunt confundi ista tempora, cum misericordiam et iudicium Domino suo cantet Ecclesia⁴. Tempus est misericordiæ; age poenitentiam. Tempore iudicii illam habes agere? Eris in virginibus illis, contra quas clausum est ostium. « Domine, Domine, aperi nobis. » Numquid non poenitentiam egerunt, quia secum oleum non portaverunt? Et quid illis profuit sera poenitentia, quando eas irridebat vera sapientia? « Clausum est ergo ostium. » Et quid illis dictum est? « Non novi vos. » Non illas novit, qui omnia novit? Quid ergo est: « Non novi vos? » Improbo vos,

¹ Matth. v, 16. — ² I Cor. iv, 7. — ³ Matth. vii, 7, et Psal. c, 1.

reprobo vos. In arte mea non vos agnosco, ars mea nescit vitia : hoc est autem magnum, et nescit vitia, et iudicat vitia. Nescit faciendo, iudicat arguendo. Sic ergo « Non » novi vos. »

XVII. Ierunt, intraverunt quinque prudentes. Quam multi estis, fratres mei, in nomine Christi : sint in vobis quinque prudentes, sed nolite quinque homines. Sint in vobis quinque prudentes, ad istam prudentiam quinarum numeri pertinentes. Veniet enim hora, et quando nescimus, veniet. Media nocte veniet, vigilate. Sic clausit Evangelium : « Vigilate, quia nescitis diem neque horam. » Si ergo dormituri sumus, quomodo vigilamus : Corde vigila, fide vigila, spe vigila, charitate vigila, operibus vigila : et quando corpore dormiveris, veniet tempus ut surgas. Cum autem surrexeris, præpara lampades. Tunc non extinguantur, tunc interiore conscientie oleo vegetentur : tunc sponsus ille incorporeis nexibus amplectatur, tunc te introducat in domum, ubi nunquam dormias, ubi nunquam tua lampas possit extinguere. Hodie vero laboramus, et lampades nostræ inter ventos sæculi hujus tentationesque fluctuant : sed ardeat in robore flamma nostra, ut ventus tentationis augeat ignem potius, quam extinguat.

SEM O XCIV¹.

De verbis Evangelii Matth. xxv, ubi servus piger, qui talentum acceptum noluit erogare, damnatur.

DOMINI fratres et coepiscopi mei præsentia quidem sua nos visitare et exhilarare dignati sunt : sed nescio quare nolunt me fessum adjuvare. Hoc ideo Charitati Vestrae dixi ipsis audientibus, ut quodam modo audientia vestra intercedat pro me apud illos, ut quando eos rogo faciant et ipsi sermonem. Erogent quod acceperunt, operari magis quam excusare dignentur. A me autem fatigato et vix loquente, pauca libenter accipite. Habemus enim et libellum de beneficiis Dei per sanctum Martyrem datis, pariter libentius audiamus. Quid ergo est? quid dicam vobis? Audistis in Evangelio et honorum servorum meritum, et poenam malorum². Et malitia tota servi illius reprobatum graviterque damnatum ista fuit, quia noluit erogare. Servavit integrum quod accepit : sed Dominus ejus lucra quærebat. Avarus est Deus ad salutem nostram. Si sic damnatur qui non erogavit, quid debent expectare qui perdunt? Nos ergo dispensatores sumus, nos erogamus, vos accipitis. Lucra quærimus : bene vivite. Lucra enim erogationis nostræ ista sunt. Sed etiam ad vos nolite existimare non pertinere erogationem. Non potestis erogare

¹ Alias 51 de Sanctis. — ² Vide supra Sermonem lxxix et infra Sermones de sancto Stephano. — ³ Matth. xxv.

de isto loco superiore, sed potestis ubicumque estis. Ubi reprehenditur Christus, defendite: murmuratoribus respondete, blasphematores corripite, ab eorum vos societate alienate. Sic erogatis, si aliquos lucrimini. Agite vicem nostram in domibus vestris. Episcopus inde appellatus est, quia superintendit, quia intendendo curat. Unusquisque ergo in domo sua, si caput est domui suæ, debet ad eum pertinere episcopatus officium, quomodo sui credant, ne aliqui ipsorum in hæresim incurrant, ne uxor, ne filius, ne filia, ne ipse servus, quia tanti est emptus. Disciplina apostolica præposuit dominum servo, et servum subdidit domino¹: Christus tamen pro ambo- bus unum pretium dedit. Minimos vestros nolite contem- nere, domesticorum vestrorum salutem omni vigilantia procurate. Hæc si facitis, erogatis: pigri servi non eritis, damnationem tam detestandam non timebitis.

¹ Ephes. vi, 5, et Tit. ii, 9.

SERMO XCV.

De verbis Evangelii Marci VIII, ubi miraculum sep- tem panum refertur.

Nunc primum prodit ex veteri codice Colbertinæ bibliothecæ notato 821, In quo inscribitur: *Tractatus sancti Augus- tini secundum Marcum de septem panibus*. Hujus Ser- monis Fragmentum insigne dederat Florus ad 1 Cor. 13.

I. SCRIPTURAS sanctas exponentes vobis, quasi panes frangimus vobis. Vos esurientes accipite, et saginam lau- dis corde eructuate: et qui estis divites in epulis, nolite macri esse in operibus et factis bonis. Quod ego erogo vobis, non est meum. Quod manducatis, manduco: unde vivitis, vivo. Commune habemus in cœlo cellarium: inde enim venit verbum Dei.

II. Septem panes significant septiformem operationem Spiritus sancti: quatuor millia hominum, Ecclesiam sub quatuor Evangeliiis constitutam: septem sportæ fragmen- torum, perfectionem Ecclesiæ¹. Hoc enim numero sæ- pissime perfectio figuratur. Unde est enim quod dictum est: « Septies in die laudabo te²? » Numquid errat homo, qui toties laudaverit³ Dominum. Quid est ergo, « Septies » laudabo, » nisi, nunquam a laude cessabo? Totum enim tempus significat qui dicit, septies. Unde septem dierum volumina sæculo provolvuntur. Quid est ergo, « Septies

¹ Marc. VIII, 6. — ² Psal. cxviii, 164. — ³ Forte non laudaverit.